

A BUDAI TÁNCKLUB TÖRTÉNETE

ALAPÍTVÁ 1962

A BUDAI TÁNCKLUB ÉPÜLETE

„A római korban született útvonal Pest és Buda 1873-as egyesítése után indult óriási fejlődésnek, és a földszintes, valamint egyemeletes házak jó részét a XX. század első éveire magas, az eklektikus, szecessziós, vagy épp art deco-hatást tükröző épületek foglalták el, a második világháborúig pedig a foghíjtelkeket is modern bérházakkal – így például az Átrium Filmszínház épületével (Kozma Lajos, 1935-1936) töltötték ki.

Erre a sorsra jutott Oslányi Mór szabómester 1882-re elkészült, a mai Margit körút (akkor még Felső országút), illetve a Kapás utca (a név történetéről itt olvashat) sarkán állt földszintes háza is, melyet a szomszédos Kapás utcai telekkel együtt a magyar szabadkőműves páholyok egyike, az 1871-ben alapított Galilei vásárolt meg, fennállásának negyvenedik évében, 1911-ben pedig lebontatta az aprócska épületet, hogy ott egy páholyházzal egybeépített bérházat emelhessenek.

A környék képe 1872-ben, a Galilei-bérház mai helyének megjelölésével

A Galileit ekkor főmesterként irányító Flessig Sándor (1869-1939) a kor egyik legismertebb bankárja (1909-től a Magyar Bank és Kereskedelmi Rt., majd az ebből kinőtt Angol-Magyar Bank ügyvezető igazgatója, később ügyvezető alelnöke és a budapesti Áru- és Értéktőzsde

alelnöke, majd 1931-től elnöke) az építkezés végéhez közeledve felveti, hogy ha a díszes hajlék a testvérek lelkesedése és áldozatkészsége folytán elkészül, az a kr. Művészet számára ne csak akkor vétessék igénybe, ha abban egy-két páholy hetenként néhány órán át munkáit fogja tartani, hanem váljék az a szabadkőműves gondolat állandó gócpontjává. Felveti egy szabadkőműves club létesítésének kérdését is, ahol felolvasásokat, ismeretterjesztő előadásokat, tanfolyamokat lehetne tartani és ez esetben az új páholyház a szabadkőművesi eszme szempontjából is nagy nyereséget jelentene.– írja a ma is működő csoport honlapja.

A közösség egyik tagja, Strauss Ödön építész-mérnök által megálmodott saroképületet végül 1913. december 16-án Bókay Árpád nagymester világítja meg, a ceremóniát pedig a magyar szabadkőművesség vezetői kísérték figyelemmel: a Nagypáholy fővilágosságai teljes számban képviseltették magukat, a Szövetségstanács és a pesti páholyok pedig kiküldötteik révén voltak jelen az új műhely megszületésénél.

Az egyszerű berendezést kapott helyiségek az alagsorban, a földszinten, illetve az emelet egy elkülönített részén kaptak helyet, mindezt pedig négyemeletes bérház koronázta, sőt, a Margit körúton kialakított üzlethelyiségben még a Budai Kör kávéház is kényelmesen elfért. A határvonal a homlokzaton az építészeti kialakításnak köszönhetően ma is tökéletesen látszik.

A Galilei.hu a ma már nem látható belső díszekről, illetve a pontos felosztásról is megemlékezik, így megtudhatjuk, hogy az alagsorban kapott helyet a sokszor a veszett léptek, illetve elveszett lépések csarnokaként emlegetett előcsarnok, valamint a szentély – ez szerencsétlen ötlet volt, hiszen elhelyezése miatt nem volt szellőztethető, télen pedig nehezen fűtötték fel –, a földszinten az ebédlőként is használt díszterem, a társalgók egy része és a játszótermek, az emeleten pedig újabb társalgók, a könyvtár, az irodák, illetve egy házi múzeum.

Mi volt az előcsarnokban?

A munkáknak nevezett gyűlések alatt egy kisegítő testvér várt itt, aki távol tartotta a “profánokat” a páholy belsőbb helyiségeitől.

Ebben a teremben volt a keresők nevével és arcképével ellátott fekete tábla, egy szekrény, melyben a páholy tagjai jelvényeiket és eszközeiket tartották, valamint egy asztal a látogatók könyvével és egy közérdekű hirdetményeket tartalmazó tábla.

A termék berendezése egyszerű volt, bútoraik nélkülöztek mindenféle felesleges díszeket, de a lépcsőfeljárók és termék falait egy egész sornyi szabadkőműves témájú metszet, rajz, vagy festmény díszítette, de a díszteremben a páholyalapítók egyike, Zahoray János festő triptichonja (három táblán helyet kapott festménye) mellett a korábbi főmesterek és néhány jeles tag portréja, vagy mellszobra is helyet kapott.

Az Esztergom címet viselő folyóirat egyik tudósítója 1920-ban járt az épületben, és egy közepesen hosszúra nyúlt cikkben, szépirodalmi igényességgel, bár mérhetetlen utálattal emlékezett meg a falak közt folyó eseményekről, illetve a berendezésről:

A Galilei-páholyban.

— Saját tudósítónktól. —

Margit-körút 44. Köríves ablakkal, nagy modern palota. Alul kávéház üzlettel, azután polgári lakások; egészen ártatlan háznak látszik, mint a többi, ahol emberek, családok élnek csendes polgári életüket gondban, munkában, gyászban és örömben. De van ennek a háznak egy izgató titka, amely engem is odavonzott. Oldalbejáraton följutunk az első emeleti lépcső kitáguló terraszára a hátsó épület elé. A benyíló ajtón nagy vörös pecsétek. Megkopogtatjuk az ajtó vastag üvegtábláját. Egy leltározó tisztviselő nyitja az ajtót. Az első emeletről vagy 15 méterrel a földszint alá futó sötét lépcsőházba vész el a tekintetünk. A lépcsők korlátfája szecessziós, rajta a két kőtáblára emlékeztető díszek és szabadkőműves jelvények. Nagy villamos csillár függ a falról. Akárcsak a jeruzsálemi templom hétágú gyertyatartója. Kisebb villamos égők üvegjén a hatágú csillag. Talán egyik zsinagógának bejárata? Nem, a Galilei és Hajnal páholy helyisége. A budai szabadkőművesség centruma. A falon olvasom a vastag betűs figyelmeztetést. A műhelybe lépés előtt minden testvér köteles nevét a látogató könyvbe beírni. Még az első emeleten a lépcsőházból a könyvtárba megyünk, ahol a leltározó tisztviselők dolgoznak. Megnézzük ennek a világosság és haladás után szomszédhoz szabadkőműves pá-

holyának a könyvtárát. Minden rendszer nélkül összehányt könyvtömeg. Többnyire regények. Látszik, hogy a páholy úgy örökölte a könyveit egyes páholytestvérektől. Inkább hivatkozás az egész. Kirakatba kellett néhány könyv a bejárat mellett, még fent az első emeleten, ahol világosság szűrődik be az ablakon. A könyvtári napló mutatja, hogy a testvérek nem is használták a könyveket. A többnyire német zsidó budai és pesti kereskedőknek más gondjuk volt itt a páholyban. Érdekesebbek a képek. Zichy Mihálynak a kath. egyházat gyalázó képét látjuk reprodukcióban. Krisztus Urunk fényt lövelő alakja jelenik meg a kép közepén. Haragos tekintetűre összeomlik a pápa trónja, bibornokok, papok, szerzetesek futnak. Szűz Mária ledőlt szobrát egy barát fanatikus arccal menti Krisztus lábai elől. Az Ur Jézus körül az eretnekek, aposztáták zsidók, pogányok és bűnös nők gyülekeznek. Legbizalmasabban egy zsidó rabbi szorongatja az Ur kezét.

Ez a káromló kép igazán jellemző a szabadkőművességre. Más egyház- és papgyalázó képek is jelzik a Galilei páholy gyűlölködő szellemét.

Sok iratot, a szabadkőműves jelvényeket és ruhákat a testvérek még a kommun kitörése előtt elvitték. Ők persze informálva voltak az elkövetkező bolsevizmusról.

A könyvtárból visszajőve a sötét lépcsőházban alászállunk. Valamivel a földszint alatt

gey nagyobb terembe nyitunk. A műhely, a vakoló terem. Sárga linoleummal borítva. Teljesen üres. Csak Bossányi, a volt mester mellszobra áll az egyik oldalfalánál. A homlokfalon freskó kép. Triptichon. Középen Sion hegye Salamon templomával, háttérben a tenger. Kétoldalt kőmives legények, tanoncok és mesterek köveket faragnak és egymásra illesztenek.

A teremnek rövid karzata is van, amelyen a nők foglalnak helyet. Ujabban állítólag a nők már a teremben együtt vakoltak a férfakkal. A falakon egyébként mindenütt a mogendóvéd és egyéb szabadkőműves szimbolumok láthatók.

Még lejjebb ereszkedünk. Dohos pincezelevegő üti meg az orrunkat. Külső világosság sehol be nem vezethető. Legalul a szentély előtermébe érünk. Hosszú, folyosószerű pince. Közepén egy kőmedence, stilizált kőoszlop. Jobbra fordulunk s kettős rendben nyolc apró cellát látunk. Az egyiket kinyitjuk. Gyufát gyűjtünk. 1 m. széles másfél m. mély, 2 és fél m. magas fülke, sötét posztóval bevonva. A belső szögletben kicsi állvány, rajta egy halálfej és két keresztbefektetett lábszárcsont. Ez az elmélkedésre szánt sötét kamra. Ebben a borzalmas miliőben a tanonc a kérdések felett elmélkedik. A falon egy cédula, amelyen olvasható: Mensch, denke an den Tod, denn sterben ist dein Loos! A páholynak a legújabb időig német volt a hivatalos nyelve. A cellákat elhagyva a sötét folyosó másik végére megyünk, ahonnan bejárat nyílik a „szentélybe”. Fölgyűjtjük a villanyt. Két oldalt

a páholypadok. Szeccessziós faragású fekete fapadok korláttal. A korláton minden ülés előtt egy vaspán a kard elhelyezésére. Középen fekete koporsó, négy sarkán fából faragott lobogó fáklyák. Az ajtó mellett két szabadon álló márványoszlop, a Boaz és Jáchin. A terem másik végén magas dobogó, rajta a páholymester háromszögletű kathedrája, amelyen kard fekszik. A kathedra mögött félkörű apszisban végződik a terem, a fal mentén székek, a páholyméltóságok ülései.

Padokon, bútorokon, falon csillag, körző, szögmérő, vakoló kanál, kalapács stb. A mennyezet csupa csillag.

A magas karzaton finom harmonium. Épen készültek egy modern orgonát beállítani. Rieger Ottó költségvetését láttuk is.

Mi történt ebben a szentélyben?

A hideg, dohos pincészentélyben, koporsó, kardok és halálfejek társaságában, csupa zsidó szimbolum között teljesen lehetetlen elhinni, hogy komoly emberek idemenekültek volna *jót cselekedni*. Aki egyszer látta a páholyt, nem hisz többé a szabadkőművesség ideális céljaiban. Sötét, a világosságtól megbúvó, összeesküvő társaság ez. Érdektársaság önmaguk emelésére, a társadalmi rend, különösen az egyház és a konzervatív államok megdöntésére. Mikor fáradt tüdővel följöttek, megkönnyebbülten láttuk, hogy az erőyes magyar kormány tisztviselői szorgalmasan leltározzák a páholyt. Végre világosság fog derülni a sötét oduban.

A páholyház bejárata a Kapás utcából, míg a lakóházé a Margit körútról nyílt – előbbi felett a fiatalon elhunyt szobrász Murányi Gyula Prométheusz-szobra állt, melyet 1949-ben, az épület háború utáni restaurálásakor eltüntettek, holléte azóta ismeretlen.

A páholyház története

"Az 1911-es év jubilaris esztendője a páholynak; fennállásának 40. évét tölti be.

A negyvenéves évfordulón a páholy a következő három indítványt fogadta el: ... 3/ Az új páholyházat a II. Margit körút és Kapás utcai telken felépítteti. ... 1912. évben serényen láttak hozzá az új Galilei páholyház felépítéséhez.

A Margit-körút 44. számú telket a meglevő vagyonból vásárolták. Az építéshez szükséges tőke egy részét tehetős ttv. kölcsön formájában adták össze, melynek nagyrésze sohasem került visszafizetésre. Mindenki könyökig nyúlt a zsebébe, míg végre annyi pénz van már együtt, hogy az építkezés megkezdhető. De a kölcsön nagyobb részét bankkölcsön útján fedezték, amellyel azután felépítették a Margit körút és Kapás utca sarkán álló négy emeletes bérházat. Az építés körül Fleissig Sándor és Strauss Ödön ttv. különös ambícióval tevékenykedtek, a tervezést és építést Strauss Ödön építészmérnök tv.-re bízták.

A Galilei páholy bejáratának terve

A Galilei páholy épülete ma

1913. januári választás alapján Fleissig Sándor tv. marad a főmesteri székben ... bejelenti, hogy az új páholyház építése befejezéshez közeledik és ha a díszes hajlék a ttv. lelkesedése és áldozatkészsége folytán elkészül, az a kr. Művészet számára ne csak akkor vétessék igénybe, ha abban egy-két páholy hetenként néhány órán át munkáit fogja tartani, hanem váljék az a szabadkőműves gondolat állandó gócpontjává. Felveti egy szabadkőműves club létesítésének kérdését is, ahol felolvasásokat, ismeretterjesztő előadásokat, tanfolyamokat lehetne tartani és ez esetben az új páholyház a szabadkőművesi eszme szempontjából is nagy nyereséget jelentene. ... 1913. április 29-én felejthetetlen szép ünnepet ül a páholy. János-ünnep keretében 40 éves műhelyétől búcsúzik a páholy, hogy néhány hónapi kényszerszünetelés után beköltözzön a II. Margit krt. 44. szám alatt épített új hajlékába. ... Az új páholyház felépítése és annak berendezése befejezés felé közeledik, azonban a régi berendezési tárgyak egy részét ott felhasználni már nem tudják. Azokat értékesítendő, felajánlják a Np.-nak, hogy azt egy vidéken megalakuló páholy részére 5.000,- kor-ért vásárolja meg. A Szövetség tanács méltányolva a páholy nagy áldozatkészségét, melyet új székházának építésével kapcsolatosan kimutatott, a felajánlott tárgyakat megvásárolta.

Hosszú, kitartó munka után végre 1913. december 16-án Bókay Árpád Nm. díszes ünnep keretében megvilágítja a műhelyt, amelyen a Np. fővilágosságai teljes számban, a Szövetség tanács, a pesti páholyok pedig kiküldöttjeikkel vettek részt.

Az ünnepi munkán sok üdvözlő beszéd hangzott el, művész tv.-eink zene és énekszámaikkal gyönyörködtették a jelenvoltakat. A díszvakoláson már nővéreink is jelen voltak. ... Az épület 4 emeletes bérháznak készült, melynek alagsorában a földszint és az emeletnek egy teljesen elkülönített részén voltak a páholy helyiségei.

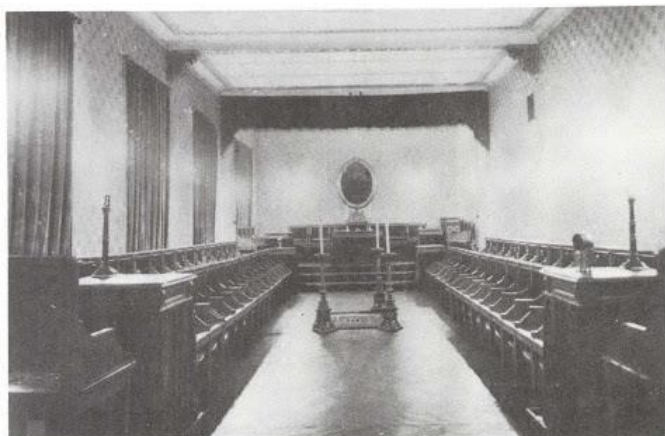
Az alagsorban volt a szentély és a vesztett léptek csarnoka. A földszinten a díszterem, amelyet ebédlőnek is használtak, továbbá a társalgók egy része, játszóterem. Az emeleti részen ugyancsak társalgó, könyvtár, múzeum és az irodák.

A helyiségek berendezése egyszerű, ízléses, a társalgók otthonosak, csupán a szentély elhelyezése bizonyult a gyakorlatban szerencsétlennek. Nem volt szellőztethető és télen -a földszinti helyiségekkel együtt- nehezen volt fűthető.

A lépcsőfeljárók, terem falait szabadkőműves tárgyú metszetek, rajzok, festmények díszítették. A díszterem falán a Zahoray tv. által festett typtichon volt látható. Ugyanott voltak elhelyezve a páholy főmestereinek, tiszteleti tagjainak portréi, vagy mellszobrai.

Az épület Kapás utcai oldalán volt a páholy tulajdonképpeni bejárata, melyet egy Prometheus allegória díszített. Ez Murányi Gyula művész tv.-ünk alkotása, melyet sajnos 1949-ben, mikor az épületet restaurálták, eltávolítottak, úgyhogy erről csak fényképfelvétel maradt birtokunkban.

A Fő utcai régi szentélyt már április hónapban el kellett hagyni, viszont az új műhelyben a munkát csak decemberben kezdhették meg, amely körülmény bénítólag hatott a páholy munkásságára, mert csaknem 7 hónapig szertartásos munkát nem tarthattak, hanem értekezleteken beszéltek meg az eseményeket.

A Galilei páholyház szentélye

1914. év első felében zavartalanul folyt a páholy működése, amely főképp szociális kérdések megvitatása körül forgott, míg az év második felének munkáját az augusztusban kitört világháború alaposan megbolygatta és a ttv. belátták, hogy a megkezdett viták folytatását jobb időkre kell halasztani.

A Np. székházában berendezett katonai kórház támogatásában -anyagiak hiányában- nem túlságosan vehettünk részt, de felajánlottuk saját helyiségeinket is a Vörös Kereszt céljaira. Foglalkozik még a páholy a sebesültek ellátásával, azok elhelyezésével, ami azonban elsősorban az állam kötelessége és nem társadalmi feladat volt.

1919. március 21-én a tanácskormány intézkedése folytán a szabadkőműves páholyok beszüntették működésüket. A Galilei páholy helyiségeit a II. kerületi "vasasok" szakszervezete foglalta el. E Tanácsköztársaság idején rövid ideig Hollós Oszkár és Acél Antal engedéllyel bejárhattak a páholy helyiségeibe és így sikerült nekik könyvtárunk szabadkőműves vonatkozású műveit külön helyen megőrizni. A múzeumi tárgyakat Hollós Oszkár tv. helyezte el. A szentély le volt pecsételve, de a profán könyvtárt az ott elhelyezkedett szakszervezet használta. ... Még egy ideig reménykedtünk, hogy szabadkőművesi munkánkat hamarosan megkezdhetjük, de elérkezett az a bizonyos 1920. május 20-a, amikor a Np. helyiségeit reggel 9 órakor, a Galilei páholyét ugyanaznap déltájban

egy őrnagy vezetéséből álló kisebb tiszti különítmény lefoglalta. A belügyminiszter 1920. május 18-án kelt 1550/Res. számú rendelete alapján az ország területén létező összes szabadkőműves páholyt véglegesen feloszlatta és a páholyok helyiségeinek és vagyonának lefoglalásáról intézkedett.

A rendelet végrehajtását végző őrnagy dr. Krisshaber Adolf tv.-t a páholy helyiségébe hívatta, ahová Acél Antal tv.-t viszont ő kérette és előttük a zárlatot foganatosította, amikor is az aktust magát írásba foglalták. Ehhez még Vértes Béla kincstáros tv. jelenléte is szükséges lett, mert a pénzeszekrény kulcsa nála volt. Azt felnyitották és a benne talált értékeket magukhoz vették.

A páholyhelyiségekben maradt, vagy el nem mozdítható értékeinket és berendezési tárgyainkat, bútorainkkal együtt széthordták. Az ott maradt szobrok, festmények, rajzok, ezüstdíszek, szőnyegek és kegyesek még évek múltán is a zsibvásáron, régiségkereskedők kirakataiban voltak láthatók. Az ottmaradt közel 4.000 kötetet számláló profán könyvtárunkat a Nemzeti Múzeum vette át megőrzés céljából, ezek tehát jó helyre kerültek.

A páholy helyiségeit azután profán célokra vették igénybe. Iroda és könyvtárhelyiségeinkből lakásokat építettek, a dísztermet, előcsarnokot tánciskola céljaira használták. Átalakítva még az 1945. évi felszabadulás után is megmaradt.

A szentélyből és a hozzátartozó más helyiségekből először a lakók számára pincéket létesítettek, később a háború miatt a pincéket óvóhelyekké változtatták. ... A felszabadulás után kutató útra indultunk, hogy a páholy otthagytott értékei hová tűntek és azokból feltalálhatók-e a tárgyak, amelyeket a Podmaniczky-utcai renoválás után felhasználhatnánk. Néhány heti keresgélés után szomorúan kellett megállapítanunk, hogy mindenünk, ami ott maradt, el is vészett és csupán a ttv.-nél, hozzátartozóinknál őrzött tárgyak egy töredéke maradt meg."[1]

A Galilei tagjai közt az elmúlt közel másfél évszázadban olyan neveket találhattunk, mint a század első évtizedeinek építészszenije, Löffler Béla, vagy épp a transzformátor egyik feltalálója, Zipernowsky Károly, aki egy ennél jóval furcsább, ma szint létező társaságban, a végtelen, titkos tudás létezésében, valamint az ahhoz eksztázisban való hozzáférésben hívó Magyar Teozófiai Társaságban (egykori központjukról korábban írtunk) is fontos szerepet töltött be, sőt, állítólag még okkult képességekkel is rendelkezett!

A páholy legrégebbi, ezüstdíszből készült, kétnyelvű jelvénye, rajta két, öt centiméter oldalhosszúságú, egymásra fektetett háromszöggel

Amint azt a magyar szabadkőművesség világszinten egyedülálló módon megszületett egykori központját bemutató korábbi anyagunkban említettük, a Magyarországon (illetve a Magyar Királyságban) 1749 óta bizonyítottan jelen lévő szabadkőművesség több alkalommal is illegálisan működött: előbb II. József korlátozta annak működését, mivel nem tudta azt saját céljaira felhasználni, néhány évvel később, 1795-ben pedig I. Ferenc császár betiltotta

azt az egész Habsburg-birodalomban. A bujkálás több, mint hét évtizeden át (eltekintve a szabadságharc végén, az osztrák csapatok bevonulásáig működő, minden magyar szabadkőművest újra összefogni próbáló, kérészéletű A dicső fény hajnalához), 1868-ig tartott, mikor Wenckheim Béla belügyminiszter újra engedélyezte a rend működését, és új páholyok alapítását. A következő fél évszázad a magyar szabadkőművesség aranykorát hozta el, de a Tanácsköztársaság idején, 1919 tavaszán előbb korlátozták, 1920-ban pedig, a Horthy-kor hajnalán betiltották a rendet. A következő engedélyezésre 1945-ig kellett várni, de öt évvel később Kádár János újabb tiltó rendeletet érvényesített, mely az 1989-es új egyesületi törvényig volt hatályos.

Nyilván a náci, akik Hitler hatalomra jutása után alig néhány hónappal, 1934-ben be is tiltották a páholyokat Németországban.

A Galilei-bérház története azonban nem nyúlt végig a XX. századon, hiszen termeiket már a Tanácsköztársaság idején a Vasasok II. kerületi szakszervezete foglalta el. A Szabadkőműves Referata szerint két testvér, Hollós Oszkár és Acél Antal meg tudta menteni a könyvtár renddel kapcsolatos műveit, valamint a múzeumi tárgyakat, de a helyiségek 1920. májusi lefoglalásakor a nehezebben mozdítható berendezési tárgyak, műalkotások és kegyesek mind eltűntek, a következő években pedig sorra bukkantak fel a város régiségkereskedőinek kirakatában, illetve zsidóvásárokon. Az iroda és a könyvtár termei lakásokká, az alagsori helyiségek pedig egyszerű pincékké minősültek vissza: 1924-től Szigethy László tűzifa- és szénnagykereskedése, 1939-től pedig Péter József ponyva-, zsák-, linóleum-, lenáruk- és zsinagüzelete működött itt, de a földalatti termek a világháború kitörése után előbb óvóhelyekké váltak, majd dekorációs műhelynek adtak otthont.

A díszterem 1924-től Dienes Valéria, 1950-től pedig Cseh György tánciskoláját fogadta be, majd néhány éven át a Ganz Vezérlőberendezések Gyára használta kultúrteremként az egykor külső szemmel furcsának tűnő szertartások egész sorát látott szobákat.

1962-ben végül a frissen megalapított Budai Táncklub vette át az egykori Galilei-központ egészét – az intézmény ma is itt működik.

A ház aljában, a Kapás utcai oldalon találhatjuk még meg a Vízvárosi Galériát, a Margit körüti fronton pedig egy kínai étterem

A szabadkőművesekre pedig ma már nem emlékszik senki, pedig máig köztünk élnek: 1989 óta Magyarországon is több páholy kezdte meg működését, csoportjaik pedig világszerte összesen hatmillió főt számlálnak.”

Forrásanyag:

Ismeretlen Budapest: A Margit körút elfeledett szabadkőműves központja- Vincze Miklós - <https://24.hu/kultura/2017/06/05/ismeretlen-budapest-a-margit-korut-elfeledett-szabadkomuves-kozpontja/>

Az épület sorsa

"1924-25-ben Dienes Valéria, a bergsoni filozófia és Isadora Duncan táncművész tanítványa a volt páholyban kialakított Orkesztika Iskolában tanította saját táncmódszerét. Később, a II. világháború előtt és után is itt működött Cseh György tánciskolája. Az 1950-es években a

Ganz Vezérlőberendezések Gyárának vállalati kultúrterme volt, az alagsort dekorációs műhelynek használták. A későbbiekben táncrendezvényeket tartottak a helyiségben, majd 1962-ben a kerületi tanács megalapította a Budai Táncklubot, amely mindmáig itt működik."[2]

Forrás:

https://szk.miraheze.org/w/index.php?title=A_budapesti_Galilei_p%C3%A1holy_p%C3%A1holyh%C3%A1za&mobileaction=toggle_view_desktop

A MOZDULATMŰVÉSZET ELSŐ MAGYAR CENTRUMA - Kapás u. 55.
--

„A mozdulatművészet első magyar centrumává 1924-25-ben vált a jelenlegi Budai Táncklub épülete, amikor a Franciaországból hazatért Dr. Dienes Valéria - Henri Bergson filozófus és Isadora Duncan táncművész tanítványa, értékeik közvetítője és képviselője, az első magyar mozdulattudós, táncművész – által kimunkált Orkesztika Iskolájának adott helyet.

Dienes Valéria életrajza

Született- 1879.05.25. Szekszárd

Elhunyt - 1978.06.08. Budapest

Leánykori neve - Geiger Valéria

Iskolái – Pázmány Péter Katolikus Egyetem, esztétika és matematika doktorátus 1905.

Foglalkozása – műfordító, filozófus, koreográfus, író

Kitüntetései – Baumgarten-díj 1934.

Házastársa - Dienes Pál

Gyermekei – Dienes Gedeon és Dienes Zoltán Pál

Geiger Gyula és Benczelits Erzsébet leánya. A budapesti Erzsébet Nőiskolában szerzett „polgári-iskolai” matematikatanítónői oklevelet, majd 1904 és 1905 között a Zeneakadémián zongorát és zeneszerzést tanult, a Pázmány Péter Tudományegyetemen matematikát és fizikát hallgatott, filozófiából, matematikából és esztétikából doktorált (1905), s 1905. november 15-én Budapesten, a Ferencvárosban házasságot kötött Dienes Pál matematikussal,[3] akivel utóbb részt vett a Galilei Kör munkájában, 1922-ben váltak el.[4] Közös matematikai témájú írásaikat hazai és francia szaklapok közölték; pszichológiai és filozófiai tanulmányait az Athenaeumban, a Huszadik Században és a Nyugatban jelentette meg.

Dienes Valéria, Dienes Pál, Jászi Oszkár és Szabó Ervin

Párizsban nagy hatással volt rá Henri Bergson – tanulmányt is írt róla Bergson lélektana címmel. Műveit egyedül ő fordította le magyarra. Bergson mozdulatpszichológiai elméletének és a Duncan-testvérek mozgásművészeti tevékenységének hatására a táncsal kezdett foglalkozni: kialakította mozdulatművészeti rendszerét, melyet orkesztikának nevezett el. 1915-ben Budapesten megnyitotta Orkesztikai Iskoláját, amelyet (1919-1923 közötti emigrációja miatti szünettel) 1944-ig vezetett. A Hajnalvárás című mozdulatdrámájával léptek fel először 1924-ben, majd több művét adták elő, melyeket Bárdos Lajossal írt a misztériumjátékok mintájára. 1927-ben lett az Aquinói Szent Tamás Filozófiai Társaság tagja. 1934-ben pedig a magyar filozófiai nyelv fejlesztéséért Baumgarten-díjat kapott (fordított Hume, Descartes, Locke, George Berkeley, Teilhard de Chardin műveiből), valamint szemiotikával is foglalkozott.

Alakját Babits Mihály a Halálfiak című munkájában Hintáss Gitta alakjában örököltette meg. Édesapja és szudétanémet nagyszülei Brünnből telepedtek át a monarchiabeli Magyarországra.

Művei:

- Geiger Valéria: Valóság-elméletek. Doktori disszertáció; Athenaeum Ny., Bp., 1905[5]
- A zenei alkotás és hatás lélektanáról; Deutsch, Bp., 1906 (A Huszadik Század könyvtára)
- A mai lélektan főbb irányai, 1-2.; Haladás, Bp., 1914
- Az Orkesztikai Egyesület programja; Révai Ny., Bp., 1928
- A Szent Imre misztérium mozdulatdráma szövegkönyve; Madách Ny., Bp., 1931
- Dienes Valéria–Bárdos Lajos: Áve, Világ Királynéja! Kilenc ének Szűz Mária tiszteletére; Szalézi Művek, Rákospalota, 1944
- A mozdulatról; terv., ill. Békés Rozi; Magyar Iparművészeti Főiskola, Bp., 1979
- Hajnalvárás; vál., szerk. Belon Gellért; Szt. István Társulat, Bp., 1983
- Miénk az idő; vál., szerk. Rozgonyi Péter, Rozgonyiné Bóna Ilona; Szt. István Társulat, Bp., 1983
- Dienes Valéria; bev., gyűjt., összeáll. Tóttós Gábor; IV. sz. Általános Iskola, Szekszárd, 1991
- Orkesztika – mozdulatrendszer; szerk., bev. Dienes Gedeon; Planétás, Bp., 1996
- A plasztika profil tagozata; ill. Fenyves Márk; Orkesztika Alapítvány, Bp., 2000 (Mozdulatművészeti sorozat)
- Az orkesztika iskola története képekben; vál. Fenyves Márk; Orkesztika Alapítvány, Bp., 2001 (Mozdulatművészeti sorozat)
- Dienes Valéria önmagáról; szerk., életrajzi bev. Szabó Ferenc; Agapé, Szeged, 2001 (Mai írók és gondolkodók)
- A tánc reformja "a mozdulatművészet vonzásában". Mozdulattudomány, filozófia, pszichológia, pedagógia, művészetelmélet. Táncelméleti szöveggyűjtemény; bev., sajtó alá rend. Fenyves Márk, Dienes Gedeon; Orkesztika Alapítvány, Bp., 2016 (Mozdulatművészeti sorozat)
- Dienes Valéria (1879–1978) életrajza és műveinek jegyzéke /In: Ponticulus Hungaricus (Dienesék levelei Babitshoz) V. évfolyam 7–8. szám 2001. július–augusztus
- Fordítása: Bergson: Teremtő fejlődés, Az Akadémia filozófiai könyvtára (2), Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 1930
- Dienes Valéria művei a MOKKA katalógusban

A Kapás utca 55. sz. alatti térben ihletődött és formálódott Dienes Valéria: Hajnalvadás című, nemzetközi hírű mozgásművészeti alkotásának koreográfiája és megvalósítása is.

Aszimmetrikus kontaktusok

Az iskola rendkívül népszerű volt, látóhatói között találhatjuk meg a Zichy család grófkisasszonyait is. Az Orkesztika Iskola tanítványai a Zeneművészeti Főiskolán is tartottak táncbemutatókat.”

Források:

A KÖZMŰVELŐDÉS HÁZAI BUDAPESTEN 2.- Slézia Gabriella. Budapest művelődési Központ 2003.

Wikipédia

Vámos Éva: Dienes Valéria. In: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig. Főszerk. Nagy Ferenc. Budapest: Better; MTESZ; OMIKK. 1997. 250-251. o. ISBN 963-85433-5-3

Dienes Valéria, az első magyar professzornő ifjúkora; tan., gyűjt., szöveggond. Töttös Gábor; szerzői, Szekszárd, 2003

„A II. világháború előtt és után a jelenlegi Budai Táncklub épületében működött Cseh György tánciskolája, amely tekintélyes és elismert képességformáló és társasági lehetőség volt a budai polgárcsaládok fiai és lányai okulására és örömére.

Cseh György (1902-1965.) vérbeli tánc- és illemtanár volt. Növendékeit a bejárat kapunál várta, ellenőrizte öltözküket, megigazította a nyakkendőjüket és inggallérjukat. Ez még a békebeli gardedámos korszak volt, amikor a táncos alkalmak egyfelől az idősebb hölgykísérő jelenlétével garantálták a fiatal lányok jó hírét, másfelől találkozási alkalmat biztosítottak a különböző baráti körökhöz tartozó hölgyek számára. Az ismerkedésnek, a társaséletnek nélkülözhetetlen és jól működő helyszínei voltak az ilyen tánciskolák.

Tánciskolai élet 1938-1945 között

A Cseh család külföldön élő tagjaitól származik az információ az 1942-1943 időszak Kapás utcai tánciskola életéről:

„a táncórákat a Kapásban női zenekar kísérte. Cseh György gyermekei mesélték el apjuk, a tánc- és illemtanár, tánciskola tulajdonos és igazgató magánéletének a tánciskolát érintő, boldog és súlyos epizódjait.

Többek között elmondták, hogy többszörösen is a tánciskolának köszönhetik az életüket.

Először, mert Cseh György társastánc kurzusának egyik növendékét, Máriát, az édesanyjukat vette feleségül. Másodszor, mert a háború alatt, amikor a család a második gyermek érkezését várta, a Margit kőrúti Regent házban laktak, de egy nap- az édesapa instrukcióit követve – átköltöztek a Kapás utcai tánciskolába. 1945. január 21-én éjjel a Regent ház felrobbant, minden lakó ott lelte halálát, a cseh család viszont megmenekült.

A háború után ismét kinyitott a tánciskola, ekkor már három leánygyermek apja volt a neves tánctanár, de az 50-es években nem taníthatott, iskoláját államosították, ő pedig 1956-ban Angliába menekült egyik gyermekével. Új hazáját azonban nem tudta megszokni, megbetegedett, lebénult, meghalt. Mindig nagy vágya volt, hogy valamelyik a táncot válassza hivatásnak, ez a vágy most teljesült, egyik fiúunokája Amerikában klasszikus balettmesterként dolgozik.”

Források:

A KÖZMŰVELŐDÉS HÁZAI BUDAPESTEN 2.- Slézia Gabriella. Budapest művelődési Központ 2003.

A GANZ VEZÉRLŐBERENDÉZEK GYÁRÁNAK VÁLLALATI KULTÚRTERME

„Az 50-es években a Kapás u. 55. épülete vállalati kultúrterem volt, az alagsort pedig dekorációs műhelynek használták. Itt tartották rendezvényeiket a Ganz Vezérlőberendezések Gyárának dolgozói, szocialista brigádjai.

1956 (Cseh György, az addig az épületben működő tánciskola tanárának külföldre távoztása) után változott a színvonal és a látogatók köre, kissé rossz hírű és gazdátlan lett a tánciskola, sőt:- mint azt Szigethy Gábor színháztörténész (egykori „össztáncos”) elbeszéléséből megtudtuk - az ötvenes évek végére egyre inkább hírhedtté vált. Idejártak ugyanis a „jampik”, a „befésült”, diólajtól csillogó frizurájú, fehér, nyersgumitalpú cipős, a jampi megjelenés összes - külföldről beszerzett kellékével – villogó figurák.

A helynek kétes hírnevét a szabadon látogatható táncestek okozták, maguk a tánctanfolyamok – a Benkő házaspár (Benkő Márton és Benkő Zsóka) vezetésével - ezekben az években is színvonalasan és nagy érdeklődés mellett folytak.”

Az 1950-es években egyre népszerűbbé váltak a doo-wop, vintage blues, rhythm'n'blues, jump'n'blues és rock'n'roll stílusú modern tánczenék.

Elvis Presley, Jerry Lee Lewis, Fats Domino, Chuck Berry, Little Ritchard, Bill Haley, Sam Cooke, B.B. King, Mike Sanchez, Ruth Brown, Big Joe Turner, Georgia Gibbs, Louis Prima, Clyde McPhatter, Roy Hamilton, Dinah Washington és Brook Benton voltak a fontosabb könnyűzenei előadók.

Benkő házaspár

„Benkő Márton és Benkő Mártonné Hegedűs Erzsébet (Zsóka) olyan kitűnő és elhivatott társastánc pedagógusok voltak, akik a hazai mozdulatművészet és a néptánc jeles személyiségeitől tanultak, e két ágazat mozdulatbázisán és technikáján nevelkedve, e szokatlan módon megalapozott stílusérzékkel fordultak a társastánc s annak oktatása felé. Zsóka, Szentpál Olga mozdulatművészeti iskolájába járt, majd a Róka Pál vezette kétéves Országos Tánc- és Mozdulatművészeti tanítóképzőben végzett 1939-ben. Molnár István meghívására- akkor már férjével, Benkő Mártonnal együtt – Siófokon tanított társastánc- és néptáncot. Később egész Somogy és Veszprém megyében működtek. 1949-ben Budapesten megalapították az Építők Együtttest. 1956 után megnőtt az igény a társastánc iránt. 1958-ban a házaspár rendezte meg az első Budapesti Amatőr Táncversenyt. 1957-től vezették a társastáncórákat a Budai Tánclub épületében. Ők készítették az első Operabál nyitó táncát.

Tanítványaik sora a teljesség igénye nélkül: Gruber Márta, Juhász Valéria, László Attila, Késmárki Kálmán, Mihály János, Somkúti Annamária, Szalay Attila, Klinda Dénes, Betz Attila, Jánosi László és lányuk Benkő Zsófia.

1984-ben adták ki Társastánc címmel az a kötetet, amellyel lehetővé tették a magyar kollégáik számára a korszerű szakmai tájékozódást. Később a Fővárosi Művelődési Házban oktattak. 1997-ben Benkő Zsóka Bessenyei-díjat kapott kimagasló szakmai tevékenységéért, 1997-től lányuk Benkő Zsóka vette át és folytatta szülei társastán-oktató örökségét. 2010-ben megalapította a Benkő Táncstúdiót.

Források:

A KÖZMŰVELŐDÉS HÁZAI BUDAPESTEN 2.- Slézia Gabriella. Budapest Művelődési Központ 2003.

Berczik Sára Budai Táncklub- Kanyargó Idő – Jubileumi Kiadvány az 50. évfordulóra- Puskás Judit - 2012.

A BUDAI TÁNCKLUB MEGALKULÁSA-SZÁNTÓ KLÁRA

„A Kapás u. 55. épület tulajdonosa, a II. kerületi Tanács úgy döntött, hogy méltó körülményeket teremtve a táncnak és a kulturális rendezvényeknek – Budai Táncklub néven – megnyitja a régi-új művelődési házat az épületben. A megnyitó - programját tekintve élő zenés össztánc – 1962. október 6-án, 19 órakor volt. A meghívó kiemeli, hogy „az iskolának modern felszerelésű higiénikus helyiségei vannak”, felsorolja, hogy gőzfűtéssel fűtik, tusolókka, televízióval, folyóiratokkal várja az új intézmény a látogatókat, mindez 1962-ben valóban korszerű feltételrendszert jelentett.

A korabeli invitálás így hangzott:

*„Az iskolának modern felszerelésű, higiénikus átépített helyiségei vannak
(gőzfűtés, tuss, televízió, folyóiratok) „*

A II. kerületi Tanács a Budai Táncklub és a *Ságvári Endre Művelődési Ház* vezetőjévé Verebesné Szántó Klárát nevezte ki. Az általa irányított Budai Táncklub, első munkatársai, alapító tagjai voltak: a művészi torna területén Berczik Sára mozdulatművész, a „ritmikus sportgimnasztika anyja”, mesteredző, valamint Hajós Klára, kiváló művészi-kondicionáló torna és táncpedagógus, a balettmesteri teendőket Kemény Melinda (bárónő) látta el. A tánc- és illetan tanfolyamok keretéből kinőtt és lendületesen fejlődött a Versenytánc Klub. A mozgásművészet-fejlesztés feladatainak ellátása mellett a Budai Táncklub művelődési házként is funkcionált ebben az időben. Az amatőr művészet területén népszerű volt és szakmai körökben is elismerést vívott ki.

Művészi torna óra

1963. szeptemberében a Budai Hírmondó az alábbi cikket tette közzé az új tánciskoláról:

„Egy tánciskola rövid élete

Igen impozáns, jól felszerelt helyiséggel nyílt meg a Mártírok útja sarkán a Budai Táncklub 1962 októberében. A Táncklub a tanács népművelési osztálya kezelésében lévő Ságvári Endre Művelődési

Otthonhoz tartozik, s így ez az első tanácsi kezelésben lévő tánciskola. Új kezdeményezés, melynek megvannak a maga nehézségei is és rögzös útjai, de komoly munkával elértük, a zárszámadáskor igen szép erkölcsi sikerekről számolhattunk be.

Talán a legfontosabb, hogy a Kapás utcai tánciskolarossz hírnevét már majdnem felszámoltuk, s reméljük az idei évben az iskolaigazgatók meggyőződtek az itteni munka jó színvonaláról és erősebben segítik, patronálják a táncklubbot.

Az év folyamán semmi különösebb rendellenesség nem merült fel, pedig 620 növendéke volt az iskolának, ami igen szép szám. Ezeken kívül sokan fordultak meg a táncklubban ösztáncok és bálók alkalmával is. Kialakult egy kis törzsközönség is, melynek magvai a Táncklub tagjai. Már negyven főnyi klubtagságunk van. Nálunk a klub tagjai azok, akik bizonyos havi tagsági díj ellenében, hetenként két alkalommal foglalkozásokon vesznek részt, ahol a nemzetközi táncstílust (versenystílust) sajátítják el. A klub tagja lehet minden olyan fiatal, aki bizonyos alaptáncstudással rendelkezik, s a felvételi vizsgán megfelel.”

A Budai Táncklubbot megszerették a budapestiek, újra sikk lett idejárni. A fővárosban a 60-as években még három nagytekinélyű tánciskola működött, de mindegyik Pesten:

A Táncklub kiegészítő rendezvényei is táncos jellegűek voltak: ösztáncok, bálók, farsangi és szilveszteri multságok. A 70-es éveket, mind a látogatottság, mind a tevékenység minősége szempontjából “aranykornak” is nevezhetjük. Az ösztáncokon több mint 200 fő táncolt egy-egy este... A ’60-as, ’70-es években a versenytánc klub is nagy hazai és nemzetközi sikereket tudhatott magáénak... a szombati és vasárnapi ösztáncokon nem kisebb zenekarok zenéjére táncolhattak a résztvevők, mint az Echo, a Wanderers, a Wastaps, a Syconor, a Kék Csillag, a Hungária, az Atlantisz, a Bergendy és az Expressz.

Szántó Klára

Szántó Klára (1922-1995) - előbb Verebesné, majd haláláig Huba Lászlóné - korábbi színésznői tapasztalatait és kapcsolatait kiválóan tudta kamatoztatni a Budai Táncklub intézményvezetőjeként. A tánciskolai tevékenységi formák megszervezése mellett műsorszerkesztői és szervezői vénájára is szükség volt a Táncklub megfelelő vezetéséhez. Emberismerete és szeretete, diplomáciai érzéke és igazságérzete évtizedekre meghatározta a Budai Táncklub munkáját, minőségét és légkörét.

A II. kerület kulturális életének meghatározó személyisége volt. Az intézményen kívüli műsorokat is ő szervezte, bonyolította (pl. Nőnap, Gyermeknap, Mikulás műsor, szilveszteri multság stb.), de az egykor oly divatos névadó ünnepek versmondóit is ő diszponálta.

Rendezvények a Táncklubban

Vezetői képessége a munkatársak kiválasztásában is megnyilvánult.

Az általa irányított Budai Táncklub, első munkatársai, alapító tagjai voltak:

- a művészi torna területén Berczik Sára mozdulatművész, a „ritmikus sportgimnasztika anyja”, mesteredző, az esztétikus testképzés kifejlesztője,
- Hajós Klára, kiváló művészi- és kondicionáló torna, valamint táncpedagógus,
- a balettmesteri teendőket Kemény Melinda (bárónő) látta el,
- az első társastánc oktatók pedig Köves Gabriella (Babi) és Szererba Imre voltak.
-

Berczik Sára

Hajós Klára

Kemény Melinda

Köves Gizella

Szererba Imre

1989-ben Kiváló Népművelő kitüntetést vehetett át a Parlamentben több évtizedes kimagasló tevékenységeért. Ezután még hat évig - pihenést nem ismerve - dolgozott, 1995-ben hirtelen bekövetkezett haláláig.”

Források:

A KÖZMŰVELŐDÉS HÁZAI BUDAPESTEN 2.- Slézia Gabriella. Budapest művelődési Központ 2003.

Budai Táncklub archívum.

Budai Hírmondó 1963.

BERCZIK SÁRA

Berczik Sára tevékenysége kiemelkedő jelentőségű a magyar test-és mozgáskultúra fejlesztése területén. A szépet szerette és szeretettette meg másokkal egy életen át. 93 éves koráig tanított a Budai Táncklubban. Emlékét a róla elnevezett alapítvány és a bejáratnál elhelyezett emléktábla őrzi.

Berczik Sára életrajza

Miskolc, 1906. 1. 18. - Budapest, 1999. 2. 25.

Mozdulatművész, koreográfus, Zene- és táncpedagógus, művészi torna mesteredző.

Berczik Sára életútja nem simán vezetett az elismertséghez és a népszerűséghez.

Édesanyját 4 éves korában elveszítette, nagynénje nevelte Debrecenben, akinek balett iskolájában kezdte a tánctanulást. Debrecenben nevelőanyjától, Perczel Karolától és a híres balerinától, Nirschy Emíliától tanulta a balettet.

Később Bécsben tanult és 16 évesen a Pesti Vigadóban önálló táncestet adott.

Dalcroze módszertanát követő Kállai Lili mozdulatművész tanítványai közül Berczik Sára volt az, aki a mozdulatművészethez – balett művészeti előképzettsége s pályája nagy válságai ellenére is – hűséges maradt.

Ausztriában – a mozdulatművészet korabeli divatos kurzusain megismerte Grete Wiesenthal és mások rendszerét. Hazatérve – immár saját elméletét és gyakorlatát is kifejlesztve –, önálló estjeire koreografálni, és tanítani is kezdett.

Közben a Zeneakadémián befejezte zongora-, illetve énekszakos tanulmányait, ahol 1931-ben zongora- és énektanár-szakon diplomázott.

Szinte ezzel egy időben mozdulatművészeti diplomát szerzett, az 1926-ban alapított, s a társastáncpedagógus Róka Gyula, illetve az operaházi balettmester Brada Ede által vezetett Mozdulatkultúra Egyesület tanfolyamán.

1932-ben mozdulatművészeti diplomával iskolát nyitott. Megalkotta saját modern metodikai módszerét, az esztétikus testképzést, amelynek oktatására kezdő szinttől a diplomáig 1932-ben engedélyt kapott. Több növendéke diplomát szerzett, és önálló esteken szerepelt. Köztük Hajós Klári, Máté /Winter/ József, Kovács Éva, Egri Zsuzsa (Torino), Szöllősi Ágnes és Fáy Marika (London).

Iskolája 1932–1948 között számos növendéket nevelt [Susanna Egri (Torino), Kovács Éva és Szöllősi Ágnes].

Szöllősi Ágnes és Kovács Éva- A Halál és a Lányka

Az iskola betiltása után 1949-től azonban megszervezte és bevezette a művészi torna (később sportgimnasztika) elnevezésű tantárgyat a Testnevelési Főiskolán. 1953-tól a válogatott tornászkeret edzője lett. 1956-ban az ő koreográfiájával nyert aranyérmet a magyar női tornacsapat a melbourne-i olimpián.

1958-tól az RSG sportágban a női tornászválogatott keret vezetőedzőjének választották. A Színművészeti Főiskola női hallgatóinak mozgás tanára volt.

Eközben a Kovács Éva által alapított művészi tornaközösségben is tanított 1954–1970 között.

A rendszerváltozás óta másodvirágzását élő magyar mozdulatművészet egyik legaktívabb újjászervezője lett, aki – életkorát meghazudtoló aktivitással elevenítette fel saját metodikáját. Frissen írt tanjegyzetei segítségével – immár az újonnan létrehozott Orkesztika Egyesület keretében, táncpedagógus képző tanfolyamon – a klasszikus Berczik Sára-féle rendszert adja tovább mai tanítványainak.

1962-től a Budai Táncklub pedagógusa és művészeti vezetője lett, 1999. 2. 25-én bekövetkezett haláláig.

Mozdulatművész-növendékei: E. Kovács Éva, Egri Zsuzsa, Hajós Klára, Szöllősi Ágnes, Ducza Anikó, Patocska Mária, Szollás Erzsébet, a Magyar Mozdulatművészeti Társaság alapítói, Fenyves Márk és

Pálosi István, akik méltó módon viszik tovább és gondozzák a hazai mozdulatművészeti örökséget és még sokan mások.

Tanítványai

Tehetségéhez azonban olyan kitartás és szorgalom párosult, mely túljuttatta és felülemelte a nehézségeken. Berczik Sára nem csak tanított, hanem a szépre, az élet esztétikájára irányította növendékei figyelmét, és a külső-belső harmónia megteremtésén fáradozott. Róla elnevezett versenyek rendezésével őrizzük emlékét. Módszerének tanfolyamokon történő továbbadásával próbálják felidézni és életben tartani páratlan gyakorlatanyagát.

Kitüntetései:

1955. Testnevelés és Sport Kiváló Dolgozója

1964. Magyar Népköztársaság Sport Érdemérem Bronz Fokozata

1975. Oktatásügy Kiváló Dolgozója

1978. Magyar Népköztársaság Sport Érdemérem Arany fokozata

1990. Kiváló Népművelő

1995. Magyar Köztársaság Érdemrend Középkeresztje
2000. Posthumus Életmű kitüntetés a Táncpedagógusok Országos Szövetségétől.
2010. Posthumus Táncművészetért kitüntetés a Táncművészek Szövetségétől.
2017. Posthumus Díszpolgári Cím

Berczik Sári Néni Mozdulatművészeti Alapítvány

Berczik Sára a magyar mozdulatművészet kimagasló egyénisége, a művészi torna megalapítója, táncművész, pedagógus és koreográfus, alapító tagja volt a Budai Táncklubnak. Haláláig a Táncklub művészeti vezetőjeként tanított kicsiket-nagyokat, munkásságát az intézmény falán elhelyezett emléktábla is őrzi. 1999-ben alakult meg a "Berczik Sári Néni Alapítvány", Valent László és Valent Eszter alapította.

Az alapítvány kuratóriumának elnöke: Szollás Erzsébet.

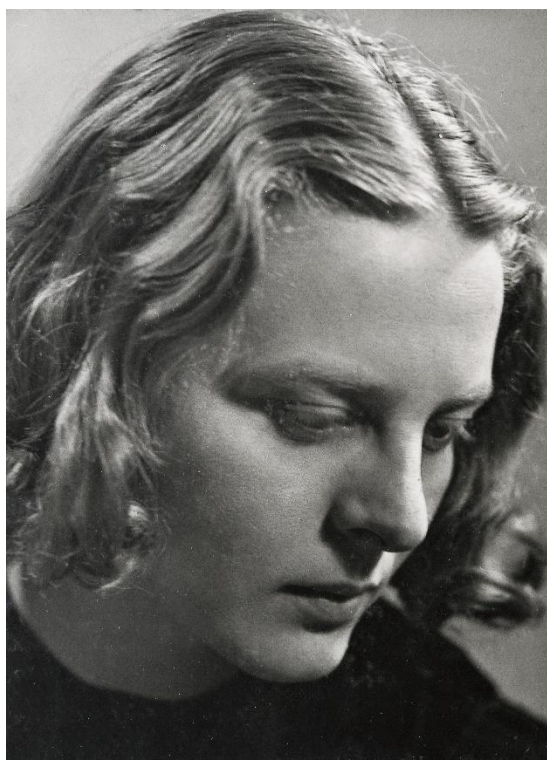
Kuratórium tagok: Cs. Szabó Mária (alapítvány titkára), Giliczéné Bencze Mária, Kistelekiné Fajt Ágnes, és Simonné Puskás Judit.

Az alapítványnak a mai napig helyet ad a Budai Táncklub Budapesten, a Kapás u. 55-ben.

Forrás:

Berczik Sára Budai Táncklub- Kanyargó Idő – Jubileumi Kiadvány az 50. évfordulóra- Puskás Judit - 2012.

HAJÓS KLÁRA

(1911.06.13. -1998.05.23.)

Hajós Klára 1911-ben született Debrecenben. Négytől tizenhat éves koráig Perczel Karola balettiskolájába járt, mint még nagyon sokan a városban. Nevetve mesélte később, hogy eleinte még nem „művészeti”, hanem „fogási” célból látogatta az órákat. Miután elvégezte a Dóczy gimnáziumot (erre az alma materre egész életében büszke volt), Bécsbe ment, ahol Frau Zinna Luca mozdulatművészeti tanárképzőjébe járt egy évig, itt kapta meg első diplomáját. Innen utazott Svájcba, ahol Dalcroze-nál tanult (A Dalcroze Intézetéről ide kattintva olvashat: <http://www.dalcroze.ch/>). Émile Jaques-Dalcroze elsősorban ritmusképzéssel foglalkozott, a mozgáson keresztül próbálta fejleszteni a zenetanulást.

Amikor 1929-ben visszatért Magyarországra, egy évig Madzsar Alice (Jászi Oszkár húga) iskoláját látogatta, de mivel ott inkább a gimnasztikus képzésre helyezték a hangsúlyt a táncossal szemben, hamarosan átment Perczel Karola nevelt lányának, Berczik Sárának a körúti mozdulatművészeti iskolájába – először tanulni, majd tanítani.

Berczik Sára iskolájában négy évig tartott a tanárképzés. Napi 6-8 órát gyakoroltak, hogy eljussanak a tökéletes izomérzetig. Az akkori törvények szerint tízévesi asszisztensi munka után nyithatott valaki saját iskolát. Hajós Klára 1935-től 1945-ig volt asszisztens – aztán közbeszólt a történelem, de erről majd egy kicsit később.

„Fekete bársony drapériák előtt tavaszos szőke napfolt táncol” – így írt a sajtó az 1935-ös önálló estjéről, melyet a Belvárosi Színházban tartott, és amelyet Bach, Mozart, Chopin és Rahmanyinov műveire komponált darabokból állított össze. Egy másik cikk megemlíti: a nézők között ott ült Kosztolányi Dezső is, aki az előadás után felsietett a színpadra, és elragadtatottan gratulált.

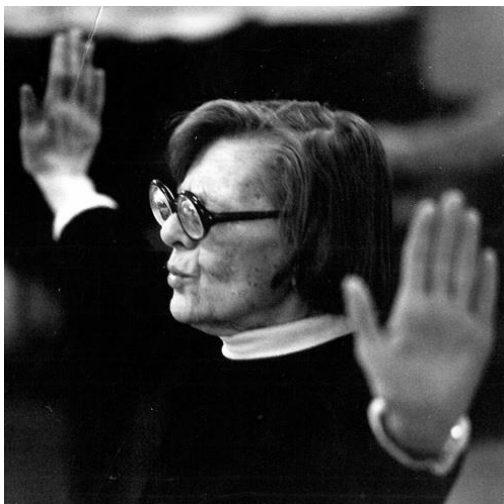
A színpadot magánéleti, a tanítást történelmi okokból hagyta abba: jött a háború. Csak élete utolsó napjaiban mesélte el nagyobbik lányának, hogy a vészkorszakban tízszer kellett nevet változtatnia. Bár saját magának is hamis papírai voltak, részt vett egy mozgalomban, amely iratokkal látta el a rászorulókat. Érdekes, hogy ez a nagyon csendes, szerény, távolságtartó asszony, aki saját érdekeit egyébként sosem tudta igazán érvényesíteni, a nehéz történelmi időkben teljesen megváltozott: eltűnt minden félelemérzete.

A háborúnak vége lett, ám a mozdulatművészetet, mint polgári csökevényt betiltották, 1949-ben Révai nemkívánatosnak minősítette, a diplomákat pedig visszavonatta. Hajós Klára egyéb tudása, a nyelv- és zongoratudás sem számított kurrens cikknek akkoriban az álláspiacon. 1953-ban jelentkezett az Ortutay Gyula által vezetett Táncművészeti Intézetnél, hogy szívesen tanítana mozdulatművészetet, de ezt akkor „természetesen” nem engedélyezték. Helyette igencsak preferálták a néptáncot és a klasszikus balett tanítását, azon belül is a Vaganova-módszert. Mozdulatművészet helyett felajánlották Hajós Klárának, hogy taníthat klasszikus balettet Győrben, oda járt le két évig hetente kétszer.

Aztán jött az úgynevezett óvodai kísérlet, amelyet a Testneveléstudományi Tanács főtítkára, Kovács Géza indított be. Lényege, hogy szerették volna a tornásképzést egy kicsit táncosabbá tenni. A kísérlet nagyon jól sikerült, de később mégsem vezették be az oktatásban, egyrészt, mert nem volt hozzá elég alkalmas pedagógus, másrészt kiderült: ha már óvodás korban elkezdik ezt a speciális képzést, akkor már az összes többi szintet hozzá kellene igazítani...

Eközben akadtak érdekes epizódok is. Volt, aki feljelentette a hatóságoknál az óvodai kísérletet, állítva: Hajós Klára ennek örvéen „polgári csökevényt” tanít, ami igen veszélyes a gyermekekre... A dolgot felülbírálni az egyik tanítvány ezredes nagypapáját rendelték ki, aki akkurátusan figyelte a kísérletet. Majd egy idő után könnybe lábadt a szeme: – Ó, ha a katonák is ilyen szépen, koordináltan mozognának, mint ezek a picik itt – sóhajtott, majd gratulált. Az óvodai kísérlet azonban ettől függetlenül is félbeszakadt.

1962-ben azonban megnyitott a Budai Táncklub, amely a tanítványokat az óvodai kísérlet résztvevőiből verbuválta. Tudni kell, hogy a kísérlet úgynevezett független óvodákban zajlott, vagyis olyan kiemelt intézményekben, melyek nem a kerületi tanácsokhoz tartoztak, így pl. a honvédség, a telefongyár, a pénzügyminisztérium által működtetett óvodákban. Ezekre az intézményekre kevésbé vonatkoztak az előírások, ráadásul igen jól felszereltek voltak. Az ottani növendékekből jött össze a frissen induló Budai Táncklub első nemzedéke, onnan pedig szájhagyomány útján terjedt a hír. Így jutott Hajós Klára 55 évesen első fix fizetéses állásához, és itt tanított később harminc évig, mind az idáig óradíjakból élt és tartotta el elvált asszonyként lányait. Mi több: 1983-ban újra érvényesítették diplomáját is.

– Nehéz történelmi helyzetekben bátor volt, de ahhoz szerény és visszahúzódó, hogy saját érdekeit érvényesítse – meséli lánya, Fruzsina, aki folytatja tanfolyamait a Budai Táncklubban. – Gyerekkoromban néha kinyitottuk a dossziét, amely az egykori fellépéseiről készült fotókat, cikkeket tartalmazza. Jókat nevetgeltünk a régi képek, elsárgult plakátok fölött, de aztán feledésbe merült az egész. Talán mert keményebb idők jártak annál, hogy anyám „tavaszos szőke napfoltnak” érezhesse magát. Az ötvenes években, a hatvanas évek elején nagyon szegények voltunk. Sokszor petróleumban mosta meg a szép szőke haját, mert nem tudtunk befűteni, vizet melegíteni. Amikor beköltöztünk abba a lakásba, amelyben felnőttem, egyetlen villanykörte égett a nagyszobában – de ezt nem sötét, dickensi nyomornak kell elképzelni. Társaság, szellemi élet mindig volt nálunk, ha fűtés nem is.

Mi, akik emlékszünk rá, a Budai Táncklubban voltunk tanítványai, gyerekkorunkban művészi tornásként. Aztán felnőttként visszatértünk az óráira. A legszerencsésebbek elmondhatják: a lakására is járhattak magántanítványként, amikor egy baleset után már csak otthon tanított.

Klári nénit nem a nyájas, anyáskodó, tutujgató, tanítónéni-típusú pedagógia jellemezte. Az ő elismerését ki kellett érdemelni, ennek pedig egyetlen módja volt: a tökéletesen végrehajtott mozdulat, amelybe bele kellett adni minden fizikai és lelki muníciót, és esetleg még a lehetetlent is megpróbálni közben. Szép – ennyi és egy elismerő pillantás volt a jutalom. Eleinte ezekért a

szűkszavú elismerésekért hajtottunk, aztán már azért, mert mi is olyan igényesek lettünk önmagunkkal szemben, amilyen ő volt velünk.

Többször próbáltam interjúolni, de a mikrofon látványa mindig riasztóan hatott rá. Pedig lett volna mit mesélnie...

Vajon miért nem hagyott több nyomot? Azért, mert sosem felejtette el a háború alatti bujkálás reflexét, azt, hogy nem szabad nyomot hagyni? Esetleg, mert ahhoz a nemzedékhez tartozott, melyet úgy megtiport a történelem, hogy úgy gondolta, jobb, ha meghúzza magát? Amikor faggattam, maradt-e fenn régi fényképe, így válaszolt: – Valahol, de nagyon elraktam őket. – Aztán a következő alkalommal átadott egy csomó régi, felkasírozott fotót, gyönyörűeket. – Nem emlékszem, rég volt – válaszolta, amikor azt kérdeztem, mikor készültek.

Épp erre nem emlékezett volna, amikor pontosan mindenre, halála pillanatáig is?

– Éreztem, mennyire szerették – mondta Donáth László lelkész, aki temette Hajós Klárát. – Éreztem, mennyit adott azoknak, akik elkísérték utolsó útjára.

A koporsóra rákerült egy dob is, együtt temették Klári nénivel. Ez még a digitális kor előtt volt. A Kapás utcában, a Budai Táncklubban élő zongorakísérettel folytak az órák. Amikor már csak otthon tanított néhány kiválasztottat, dobbal adta a ritmust a gyakorlatokhoz. Mindnyájunknak.

Lánya és egyben tanítványa két évtizeden át tanította a női tornát, esztétikus testképzést a Budai Táncklubban.

Forrás:

Berczik Sára Budai Táncklub- Kanyargó Idő – Jubileumi Kiadvány az 50. évfordulóra- Puskás Judit - 2012.

<https://168.hu/kultura/hajos-klara-mozdulatmuvesz-es-pedagogus-emlekere-74960>

KEMÉNY MELINDA

(1906-1990)

Kemény Melinda, bárónő (Bp., 1906. júl. 13. – Bp., 1990. máj. 17.): balett táncosnő, pedagógus, Lieszkovszky Tibor balett mester felesége. Pallay Anna és Brada Ede volt a mestere (1918-1922). Londonban 1923-24-ben E. Cecchetti balettmesternél képezte magát tovább. Budapesten elvégezte a Tánc- és Mozdulatművészeti Tanárképzőt (1936). 1923-tól Lieszkovszky Tiborral különböző revüszínházakban nyugat-európai turnékon vett részt. Hazatérve magániskolát nyitottak. Közben férjével együtt koreografált táncokkal Nyugat-európai balett-társulatokban vendégszerepelt, operettszínházakban és revüszínházakban lépett fel. 1949-50-ben részt vett Vaszilij Vajnonen és Klavgyija Armasevskaja balett művészek tanfolyamán. 1950-től koreográfus volt, az Állami Népi Együttesnél (1950-54); Weimarban (1961-62); a debreceni Csokonai Színházban (1962-63). Itt készítette D'Ambosi: Efezusi özvegy c. táncjátékának koreográfiáját (bemutatva 1962). 1956-1973 között a Budai Táncklub és a budapesti VII. ker. Táncitanítói Munkaközösség iskolájában balettet tanított.

Lánya, Lieszkovszky Melinda folytatta a klasszikus balett oktatást édesanyja nyomdokán 1973 után a Budai Táncklubban.

Forrás:

Irod. Major Rita: K. M. és Lieskovszky Tibor (Táncművészet, 1990. 10. sz.).

Magyar Életrajzi Lexikon

Budai Táncklub archívum

Berczik Sára Budai Táncklub- Kanyargó Idő – Jubileumi Kiadvány az 50. évfordulóra- Puskás Judit - 2012.

SZERERBA IMRE

(1930.03.01-2015.08.25)

1962-től évtizedeken át a Budai Táncklub tanáraként, mint alapító tag működött és jelentős szerepet játszott a korszak társas és versenytánc oktatásában. Mint néptáncos majd tánctanár számos országban nagy sikerrel és eredményesen vendégszerepelt. Fiatal éveiben a Budapest-belvárosi Bartók teremben, színházi-színészi szerepekben is sikeresen helyt állt. Tanári működéséért 1989-ben szakmai Nívó-díjban részesült. Pályafutását méltó képen Életműdíjjal jutalmazták.

1995-ig oktatott a Budai Táncklubban, ahol a 2011-ben, 25 év után újra indult „Táncolnék veled” néven az ösztánc, melynek nyitóestjére meghívást kapott korábbi munkatársával, Köves Gizellával együtt. 2015. augusztus 25-én Szererba Imre a Budai Táncklub egykori tanára elhunyt.

1962-1972 (munkatársával Köves Gizellával)

2012 (Az újból megrendezésre kerülő ösztánc nyitó napján.)

KÖVES GIZELLA

(1922-2012)

Társastánc pedagógus.

A Budai Táncklub alapító tagja volt.

Érettségi után Pécsen, Stefán Babi balettiskolájában ismerkedett meg a tánccal, majd társoktatóként dolgozott az intézményben. 1948-ban Budapestre jött tanulni. 1950-ben Nádasdi Ferenc mesternél diplomázott táncpedagógusként. 1951-től a Népművelődési Intézetben dolgozott. Társastáncoktató képzés a Népművelési Intézetben A társastáncklubok módszertani irányítása 1964-től a Népművelési Intézet Táncosztályának feladata volt. Az intézet szakemberei által összeállított táncanyagokból és népművelési ismeretekből felkészítést és vizsgáztatást tartanak. A vizsgáztatás után az oktatók

működési engedélyt kapnak. 1964-ben 59 pedagógus tett vizsgát az intézetben. A társastánc mozgalom újabb fejlődése miatt, elsősorban az új táncanyagok megismertetésére és egységes oktatási anyag létrehozására 1972-ben az intézet 2 éves felsőfokú képzést tartott azoknak az oktatóknak, akik az Állami Balett Intézetben 1969-ben végeztek. A kulturális minisztérium által jóváhagyott alapfokú képzés tantervét az alábbi szakemberek hozták létre: Ásó István, Dr. Cziné Mihályné, Csáki Emília, Felczán Béla, Felczánné Nyíri Mária, Guller János, Dr. Kaposi Edit, H. Kovács Éva, Köves Gizella, Dr. Novák József, Sarlós Dezső, Simay Zsuzsa, Stark Tibor, Szentpál Mária, Szerdahelyi Tünde, Vaikó Pálné, Vészi János.

A Postás Központi Egyesület vezetője és néptáncpedagógusa volt, majd miután Gyenes Rudolf bevezette Magyarországon a versenytáncoktatást, Köves Gizella is oktatni kezdte et a táncműfajt.

Az Állami Balett Intézetben is oktatott, mint szaktanár.

1961 szeptemberétől tanított a II. kerületben, 1962-ben csatlakozott a Budai Táncklub pedagógus gárdájához.

„Babi” néni 1972-ig vezette a társastánc- és versenytánc tanfolyamokat és a pénteki, illetve szombati ösztáncokat az intézményben.

Tanítványai voltak Várhegyiné Nagy Rózsa, Mohai László-Berényi Katalin páros és a „Ki mit tud?” döntős, valamint az 1963-ban megrendezett Országos Társastánc Bajnokság első helyezett táncpárosa Kapusi Gyula és Járai Edit.

Férje Kocsis György szintén táncpedagógus volt. Az Ő emlékére és tiszteletére rendezik meg évről évre a Kocsis György Emlékversenyt Budapesten

Forrás:

Berczik Sára Budai Táncklub- Kanyargó Idő – Jubileumi Kiadvány az 50. évfordulóra- Puskás Judit - 2012.

'70-ES, '80-AS ÉVEK SZAKMAI TEVÉKENYSÉGE

„1972. után, a Marczibányi Téri Művelődési Központ a közművelődés új, modern bázisa megépülésével, a Budai Táncklub annak speciálisan mozgásművészeti intézményeként működött tovább.

A „Kapás”-ként becézett Budai Táncklub letisztult profillal dolgozhatott. A művészi torna, klasszikus balett és társastánc képzéseire alapozhatta tevékenységét. Kiegészítő tevékenységei is táncos jellegűek voltak: össztáncok, bálók, farsangi és szilveszteri multságok.

A 70'-es éveket mind a látogatottság, mind a tevékenység minősége szempontjából „aranykornak” is nevezhetjük. A tanfolyamokra beiratkozottak száma 2000fő fölé emelkedett, az össztáncokon több mint 200fő táncolt egy este.

Művészetoktatás a 70-es, 80-as években

A beiratkozások napján az utcán állt a sor, a jelentkezők azon izgultak, hogy ki nem maradjanak a Sári néni művészeti irányításával működő képzési körből. A Buda Táncklub ismertségét és elismerését többek között neki, a mozdulatművészet nagyasszonyának köszönhetette.

A tanári gárda bővült is, változott is. Kemény Melinda után lánya, Lieszkovszky Melinda is ide került balettmesternek, a művészi tornát pedig Szollás Erzsébet, Berczik Sára asszisztense és Erdélyi Alíz, az Operaház balett-táncosa oktatta.

A 80'-as évektől csatlakozott művészi torna oktatóként Giliczéné Bencze Mária, Sum Anikó, Zoltán Zsuzsa, Hasznos Judit, majd később Kiss Judit, Ducza Anikó, Forró Ildikó és Hajós Klára lánya Jós Fruzsina.

Új igényre, új műfajként jelent meg a jazz balett is.
Dékány Éva és Puskás Judit.

Kedves és kellemes - olykor nem kevésbé neves – munkatársak voltak ezekben az években a zongorakísérők is, akik művészi alázattal segítették a Táncpedagógusok munkáját. Meghatározó volt évekig Farkas Imre, Törpényi Márta, Gesztesi Zsuzsa tevékenysége. De itt volt zongorakísérő – egy idei – a fiatal Presser Gábor is! Az élő zongorakíséret hagyománya is megmaradt a későbbiekben, új korrepetitorok csatlakoztak az évek során: Fehérné Gabura Mária, Jós Éva, Jancsóné Pipa Zsóka, Király Elvira, Somogyi Tamás, Lakatos Éva, Lakatos József, Szakcsi Lakatos Béla, Gesztesi Károly, Köpösdy Zoltán, Luptovits László, Zsolnay Károly.

Farkas Imre a balett órák kísérője a 70-es években

A 60'-as, 70'-es években a versenytánc klub is nagy hazai és nemzetközi sikereket ért el. Versenyzői első helyezéseket hoztak a hazai Savaria versenyekről, a lengyelországi Gdanskból és Katovitzéből, az NDK-ban Lipcséből és Magdeburgból, Csehszlovákiában Pozsonyból – melyek a nemzetközi megmérettetés helyszínei voltak.

Kapusi Gyula és Járai Edit a Táncklub táncosai

A szombati és vasárnapi össztáncokon nem kisebb zenekarok zenéjére táncolhattak a résztvevők, mint az Echo, Wanderers, a Wastaps, a Syconor, a Kék Csillag, a Hungária, az Atlantisz, a Bergendy és az Expressz. Sok pár az össztáncon megismerkedve kötöttek házasságot és ma az Ő gyermekeik, unokáik járnak a Táncklub tanfolyamaira.

Kapusi Gyula és Járai Edit

Össztánc a Tánclub nagy termében

A beat korszakban az un. szalontáncok kezdtek visszavonulni. Ennek ellenére a Budai Tánclubban a társastánc tanfolyamok még hosszú éveken át „teltházások” voltak.

Az össztáncokon azonban – Szántó Klári szavaival élve – megkezdődött a „fellazulás”, és a disco típusú táncos formák előtörésével a hagyományos táncestekre már nem volt igény a fiatalság körében.

A 80-as évek közepére megszűnt az össztánc, hogy majd 10 év múlva - a polgári igények ismételt megjelenésével – újjá szülessen megint.

Szererba Imre tanítványai Dalotti Tibor és Emese

Forrás:

A KÖZMŰVELŐDÉS HÁZAI BUDAPESTEN 2.- Slézia Gabriella. Budapest Művelődési Központ 2003.

Berczik Sára Budai Tánclub- Kanyargó Idő – Jubileumi Kiadvány az 50. évfordulóra- Puskás Judit - 2012.

HAGYOMÁNYŐRZÉS

<https://budai-tancklub.hu/content/hagyomanyorzes.pdf>

A Budai Táncklub a mai napig megőrizve hagyományait, oktatott műfajok sorában megtalálhatóak a klasszikus tánctanfolyamok, melyeken zongorakísérő közreműködik.

Klasszikus balett, spicctechnika

A Vaganova módszertan alapján oktatjuk a klasszikus balett kedvelőit. Az órák folyamán spicc technikát, karakter táncokat és sztepptáncot is tanulhatnak a növendékek.

<https://budai-tancklub.hu/klasszikus-balett>

Táncpedagógusok: Bábel Brigitta, Bárány Ilona, Bocsi Eszter és Puskás Judit

Művészi torna-kéziszeres technika

Berczik Sára módszertana az esztétikus testképzés alapján oktatott mozgásforma, melyhez a RSG-ben alkalmazott kézi szeres technika is párosul.

<https://budai-tancklub.hu/muveszi-torna>

Táncpedagógusok: Győri Anna, Szirányi Laura és Szollás Erzsébet.

Mozdulatművészet

Az 1920-as években lett népszerűvé Magyarországon ez a szabad, kifejező, akkor modern tánc, mely mára klasszikussá vált táncműfaj.

<https://budai-tancklub.hu/mozdulatmuveszet-modern-tanc>

Táncpedagógusok: Győri Anna, Szirányi Laura és Szollás Erzsébet.

Berczik torna

A Berczik torna a tradicionális mozgástechnikáján, az esztétikus testképzésen alapuló zenes, női kondicionáló óra.

<https://budai-tancklub.hu/berczik-torna>

Oktatók: Bocsi Eszter és Mády Krisztina

Társastánc

A felnőtt korosztály számára kezdő és haladó szinten oktatja Dalotti Tibor a társasági táncot a Budai Táncklubban.

<https://budai-tancklub.hu/tarsastanc>

Szerkesztette:

Simonné Puskás Judit

Budai Táncklub intézményvezető